

ЧЕРВЕНИТЕ ГИГАНТИ НА ПРЕРИЯТА

За еколозите е трудно да се изкатерят до короните на огромните калифорнийски дървета, но е много лесно да се изгубят в тях. Само човек, който не се плаши от предизвикателствата, може да покаже убедително и в целия им ръст колосите, чийто живот се измерва с хилядолетия. Това прави Джеймс Балог с поредица от снимки.

текст Ричард Престън, фотография Джеймс Балог

74,1 м —

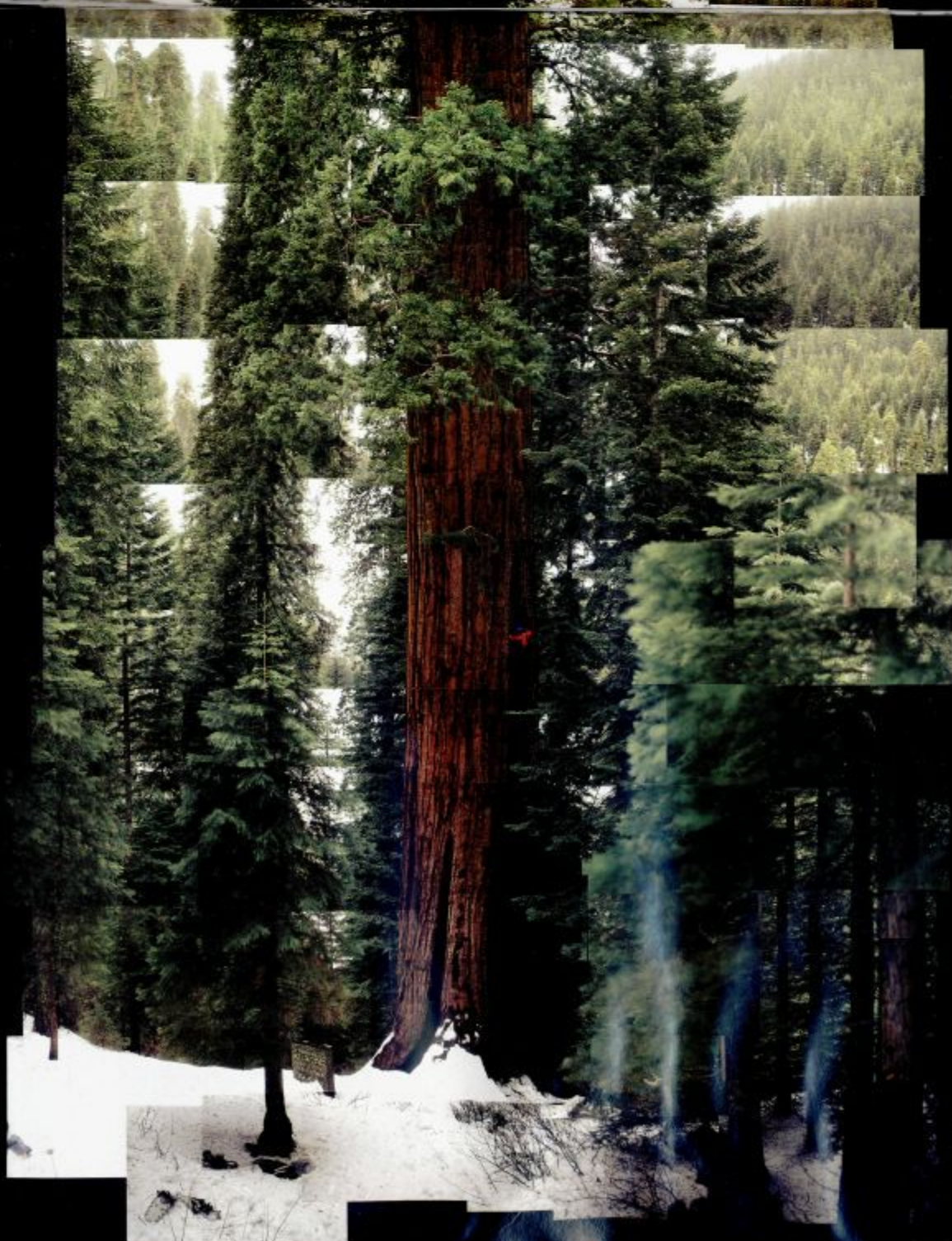

• За да изследва ботаническата нова земя в короните на „червените дървета“, екологът професор Стивън Силет става един от най-добрите катерачи в света.

ИМЕ: Амос Алонсо Стаг
 ВИД: *Sequoiadendron giganteum*
 МЯСТО: Алдър Крик
 Дървото „Стаг“ принадлежи към великанските видове, които растат във вътрешността на Калифорния и живеят до 3600 години. Роднините му – „червените дървета“ (*Sequoia sempervirens*) по крайбрежието – живеят по около 2200 години.

112,8 м

ИМЕ: Стратосферен гигант
ВИД: *Sequoia sempervirens*
МЯСТО: Щатски Редуудс парк „Хумболт“
През юли 2000 г.
„Стратосферният гигант“ е определен за най-високото дърво в света – 112,8 м.
През 2006 г. отстъпва първенството на „Хиперион“, висок 115,55 м.

ИМЕ: Северен титан
ВИД: *Sequoia sempervirens*
МЯСТО: Щатски Редуудс парк
„Джедедая Смит“
Великаните са изправени
плътно един до друг.
Измерванията разкриват
тяхната изключителност. Този
открит от Стивън Силет през
1998 г. гигант има най-голям
обем дървесина – повече
от 1000 кубически метра.

Катераческото ми снаряжение се състои от кука, клеми, карабинери, двадесетметров въже и *motion lanyard*

- късо въже с клуп и подсигуряваща клема, използвано от опитните професионални катерачи. „Добре изглеждате“ - казва Силет и ми напомня да направя на въжето *Blake's hitch* - примка, носеща името на калифорнийския „доктор по дърветата“ Джейсън Блейк. „Къде сте научили всичко това?“ „Упражнявах се“ - отговарям. Нямам намерение да му призная, че седмици наред тренирах в градината на дома си в Ню Джърси. Катерех се по ясена и явора, а в близката дъбова гора успях да се изкача до 20 метра с помощта на личното си снаряжение. Така се подготвих за предстоящото изкачване на 36 етажа - само че не на небостъргач, а по стъблото на най-високия дървесен вид на земята: *Sequoia sempervirens* - вечнозелена секвоя или мамутово дърво. Известна е още като крайбрежна секвоя, на английски *coast redwood*.

Огромните иглолистни дървета от семейство Кипарисови растат поединично в долини или по планински склонове в тясната крайбрежна ивица на Северна Калифорния. Навътре в континента стигат до Орегон. Само в този богат на мъгли и валежи регион с мек климат видът е оцелял след последния ледников период. Дървесината е дълготрайна, устойчива на огън, с наситеночервен цвят - следователно много желана. Още от 1918 г. природозащитниците настояват да се спре изсичането. Въпреки това до 60-те години на XX век е било разрешено да се сече в гори с площ около 700 квадратни километра.

Секвоите, наречени на Секвоях, вожд на индианците чероки, живеят до 2200 години и достигат 115 метра височина. Дърветата с височина над 100 метра са известни като титани. От тях са останали най-много 120, повечето в Щатския парк на окръг Хумболт.

Зелените гиганти и братовчедите им - живеещите навътре в сушата праисторически мамутови дървета - представляват малко изследвано природно царство: труднодостъпни кули, обвити в иглолистната си дреха, почти невъзможни за изкачване, защото и най-ниските

им клони са много високо над земята. До преди десетина години биолозите предполагали, че короните са от иглолистни клони, и дори говореха за „пустинята на мамутовите дървета“.

Ботаникът и философ Стивън С. Силет е на друго мнение. Той е първият учен, открил в мамутовите дървета цял отделен космос. Днес е професор в Хумболтовия университет в Арката, Калифорния, и е посветил живота си на изследването им. За да проникне заедно със своите студенти в тази неизследвана територия, Силет (род. 1968 г.) взема уроци по катерене и днес е между най-добрите катерачи по дърветата.

Аз съм дошъл в Арката, за да видя Силет и великанските дървета.

„На кое дърво да го качим?“ - пита от кухнята Мари Антоан, съпругата на Силет.

„Най-добре на „Адвенчър“ - отговаря ученият.

Дървото с име „Приклучение“ е една от най-високите крайбрежни секвои на земята. Намира се някъде в Щатския Редууд парк „Прери крийк“, близо до тихоокеанското крайбрежие на Северна Калифорния. Точното му местоположение е известно само на шепата хора, повечето ботаници. Стивън Силет и съпругата му ме молят да го пазя в тайна, защото любителите катерачи „браконирстват“ и увреждат ценните дървета. Лесовъдите, които се грижат за дърветата и изследват короните им, не одобряват техните занимания.

„Адвенчър“ не е непременно моят фаворит - казва Мари Антоан. - Първата ми среща с него беше като във филм на ужасите.“

„Адвенчър“ не е непременно моят фаворит - казва Мари Антоан. - Първата ми среща с него беше като във филм на ужасите.“

Това ме учудва. Съпругата на Силет, тридесетгодишна биоложка от Канада, изследва заедно с него мамутовите дървета и е опитна катерачка.

„Изгубих се в короната му“ - обяснява тя, забелязала учудването ми.

Калифорнийското крайбрежие около парка се отличава с умерен климат и повече от 2000 мм валежи годишно. Нищо чудно, че влизаме в тропическа джунгла. Тук-там гората се отваря към >

Престоят на върха на дървото изисква смелост и внимание. Осигуряването с въже като при алпинистите е централна предпоставка за „коронния трекинг“.

прерия, в която пасат стада елени. Мамутовите дървета стърчат над прерията като руини на могъщи гръцки колони. Пътят следва права линия. Короните се затварят

над главите ни. Става тъмно и тихо - мамутовите гиганти поглъщат всеки шум. Оставяме колата и наравме раниците със снаряжението. Мари Антоан ни е водач. След малко напускаме пътеката и тръгваме на зиг-заг между висока мечовидна папрат (*Nephrolepis exaltata*), още мокра от нощния дъжд.

Земята е покрита с мек хумус от гниещи иглици, изпъстрен със сърцевидните листа на смарагдовозелената горска детелина. Огромните стволоче се губят в далечните корони. Слънчеви лъчи се пречупват в листата и дъждовните капки, отцеждащи се от върховете на клоните, блестят. Някъде много високо между гъстата зеленина просветват късчета синьо небе.

Влизаме в клисура, през

която криволича поток. Прекосяваме го по стъблото на паднало дърво. На отсрещния бряг се издига тъмна кула с корона като атомна гъба - „Адвенчър“.

В Калифорния великанските дървета растат спокойно. В защитени области като Националния Редуудс парк никой няма право да ги пипне.

Титанът е висок 102 Метра. От земята до короната стъблото му е с диаметър почти пет метра. Там се разделя на 40 клона. Високо в короната се виждат четири дупки от пожар. Две от тях са достатъчно големи, за да поберат изправен човек.

Изкачваме склона към основата на дървото. Стивън изважда от раницата си катераческото въже. Първо трябва да се подготви изкачването, казва той и обяснява процедурата.

Здрава корда се завързва за стрела, която се изстрелва с ловен лък над някой силен клон в долната част на короната. С малко повече късмет стрелата пада от другата страна. В края на кордата се връзва здраво найлоново въже и се

В Калифорнийския национален Редуудс парк дърветата растат до небето.

изтегля обратно през клона.

Найлоновото въже се завързва за катераческото, което отново се изтегля през клона, докато увисне от двете страни като обърната буква U. То ще е връзката между короната и земята. След приключване на катеренето ценното катераческо въже се сваля, а найлоновото остава за следващите дървесни „алпинисти“.

Въжето на Силет е дълго 180 метра, сивочерно, само 10 мм дебело, но издържа до три тона. Командосите го предпочитат за нощните си акции, а изследователите на мамутовите дървета са го избрали, защото е суперздраво, леко и почти невидимо. „Добре е да сме незабележими“ - обяснява Силет.

Въжето виси на клон, отдалечен от нас на 76 метра. Почти не различавам контурите му. Силет връзва единия край за малко дърво наблизо, другият остава да виси свободно. По него ще се изкачи. Нагласява колана си, наричан от катерачите по дървета седло, и нахлупва каската. Проверява радиопредавателя и го прибира във вътрешния джоб.

Докато Силет се приготвя, Мари Антоан ме отвежда от другата страна на „Адвенчър“. Скръстила ръце под гърдите, вдига глава към лабиринта от живи и мъртви клони.

„Когато за първи път се покачих на това дърво със Стивън, той ме посъветва да се хващам само за определени клони - разказва тя. - За съжаление не го послушах.“

Изведнъж попаднала на изгнил участък, който зап-

лашвал да рухне. Едва успяла да се привърже за един зелен клон и извикала мъжа си по радиото. Силет я намерил чак след 20 минути. Споменът я кара да се срамува. Не обича да я спасяват.

Силет си помага със скоби, с които стъпка по стъпка се изтегля по въжето. Някъде в гората се чува грачене на гарван, последвано от звънко пиукане. Мари Антоан изважда предавателя си. „Стивън, това кралче (*Regulus*) ли беше?“

„По-скоро *Chamaea fasciata*.“ Птицата изглежда като кръстоска между орехче (*Troglodytes troglodytes*) и синигер (*Paridae*) и е ендемичен вид - среща се само тук. Силет е набрал височина и изглежда като миниатюрна човешка фигурка. Само след минута се скрива в короната. Ние чакаме.

Внезапно предавателите ни запращават. „Хайде, Мари, можеш да отвържеш въжето.“

Мари Антоан повтаря нареждането дума по дума, преди да го изпълни и да отвърже края на въжето от малкото дърво. Неразбирателствата между участниците в катеренето могат да се окажат фатални. Веднъж другият на Силет паднал от 30 м височина от зелена дугласка (*Pseudotsuga*). Макар и професионалист, допуснал грешка и оцелял по чудо.

Високо горе в короната на дървото Силет връзва въжето така, че краищата му да увиснат отляво и отдясно на стъблото до земята. Прави го, за да можем ние с Мари Антоан да се покатерим едновременно от двете стра- >

ни. Чакаме Силет да даде команда.

„Качвайте се!“ - прозвучава гласът му по радиопредателя. Хващам се със скобите, окачвам торбата с моето трикилограмово въже за шпората на обувката си. И започвам да се изтеглям нагоре.

Катеренето по дърветата е съвсем различно

от катеренето по скали. По скалата се катериш с помощта на ръцете и краката. Свободно висящото от кръста въже е закрепено за кука в скалата и не служи за придвижване, а за подсигуриране. Катерачът по дърветата разполага само със силно опънато въже, по което се движи нагоре, надолу и на страни.

Ръцете и краката почти не намират здрави опори - клоните се чупят лесно, а кората се бели. Затова любителите катерачи използват шпайкове. Този метод е груб и силно уврежда кората на дървото. Професионалистите предпочитат обувки с меки подметки.

Стивън Силет и колегите му прилагат при катеренето системата, развита от Джейсън Блейк: Примката на Блейк. В края на въжето се прави примка като на бесилка. Катерачът я държи и при нужда скъсява или удължава въжето. Възелът се плъзга или блокира при нужда.

Вече съм на осем метра над земята. Кората на дървото

е белязана от дълбоки следи от огън. Преди около 200 години е имало пожар, обяснява Силет. На 20 м височина заобикалям издутина като тиква - доброкачествено образуване, нормално за стъблата на дърветата.

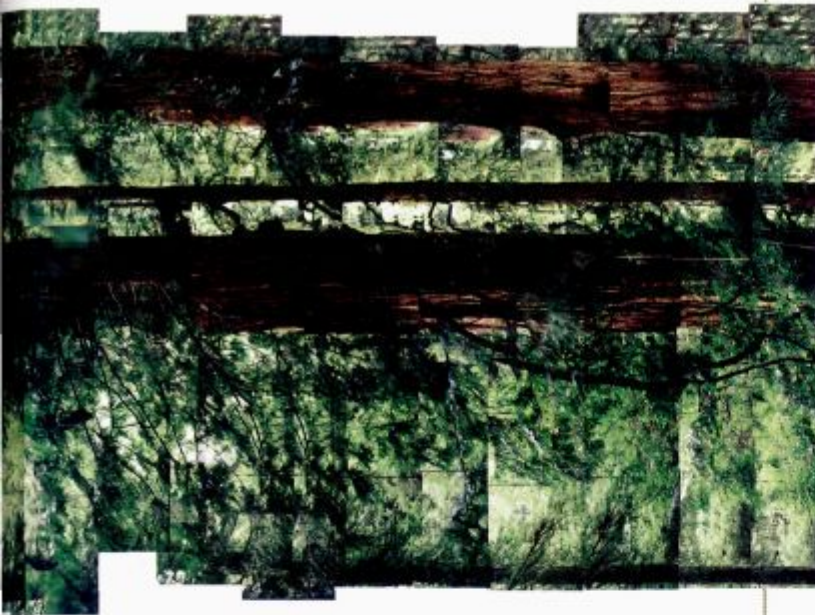
Най-важното е да не ти се вие свят - Джордж Кох, сътрудник на Стивън Силет, изгражда изследователската си база в короната на дървото.

Търся Мари Антоан, която се катери от другата страна, ала нито я виждам, нито я чувам.

След 40 м - вече съм надминал рекорда си от дъбовата гора в Ню Джърси - стигам долния край на короната. Тук е светло. Въжето, по което се изтеглям, вибрира под тежестта ми. Отблъсквам се с крака от стъблото и се люлея като махало. Сякаш изпаднал в безтегловност, се рея под иглолистната корона с чувството, че съм яхнал астероид. Долният край на короната се върти около мен като хоризонт. Далече,

много далече долу папратовите листа проблясват като зелени звезди.

Появява се Мари Антоан. Искала да види какво правя. Откривам на кората пихтиеста бяла буца. Какво ли е това? „*Pertusaria*, брадавичест лишей“ - отговаря Мари Антоан, която е експерт по лишеите. Приближавам се, за да го огледам. Брадавиците са напръскани със сивозелен прах. „Този се нарича *Lepraria*, защото прилича на кожа, нападната от лепра (проказа)“ - обяснява Мари Антоан.

ИМЕ: Илуватар

ВИД: *Sequoia sempervirens*

МЯСТО: Щатски Редуудс парк „Прери крийк“

Гигантските дървета приличат на живи колони, издигачи се към извънземното.

Откривателите им ги наричат с митични имена. „Илуватар“ е от фантастиката – така Толкин нарича твореца на световете.

Лепрарията е смесена с пръстовидните израстъци на друг лишей на име *Cladonia*. Храстовидните лишей са между най-красивите в рода си. Причудливите им форми напомнят за тромпети, копия, бобови шушулки, сапунени мехури, чаши, кости, облаци и британски войници с червени шапки.

„Нашият“ лишей е оцветен в бледозелено. Около него са разпръснати снопчета оранжеви лишейчета, които веднага оприличавам на тиквен сладкиш – според Мари Антоан те са от рода *Ochrolechia*. Чак тогава се сещам, че трябваше да си взема лупа.

След още няколко метра стигаме до пречупен клон, обрасъл с боровинкови храсти и сладка папрат (*Polypodium vulgare*). Все едно разглеждаме миниатюрна японска градина. Мари Антоан търпеливо ми обяснява какво виждам: „Това е *Hepaticophytina* – чернодробен мъх, който принадлежи към рода *Scapania*. Светлозелените снопчета са *Dicranum viride* – метличест мъх, който е много разпространен по мамутовите дървета.“

По нейна преценка миниатюрната градина е на няколко години. Продължавам да се катеря сам по другата страна на „Адвенчър“. Тук е доста по-тъмно. Сред сложната плетеница от клони и клончета се чувствам като в готическа кула с арки, мос-

тове, колони и опорни стълбове. Точно пред мен, на височина 55 метра, се отваря дупка от пожар, която Силет е кръстил „високата огнена пещера“. Входът е запълнен с природни отпадъци – хумус в корона на дърво!

Изтеглям се до входа на пещерата и надниквам в проветрива стая без под. Погледът ми стига до бистрия поток край дървото. По влажните жълтеникави стени се преплитат кабели от електронните сонди, които Силет и екипът му използват за изследванията си.

На 76 м височина короната на „Адвенчър“ е море от зелени клони. Накъдето и да погледна, виждам непроницаема завеса от плоски иглици. Във вътрешността на този балдахин човек се чувства като между небето и земята.

Силет е изчезнал. Ние с Мари Антоан имаме още доста път до върха на дървото, но вече сме по-високо от средната тропическа гора. Ако „Адвенчър“ беше в Амазония, щяхме да сме на 30 м над най-високото дърво. Стъблото на „Адвенчър“ все още е около 2 м широко.

Гъсталакът от вечнозелени боровинки е непроходим. Храстчетата са буквално по всеки клон, препречват извивките, израстват директно от стъблото. Пътят нагоре става все по-труден. >

Светлозеленият белодробен лишей (*Lobaria pulmonaria*) израства до 76 метра височина. Той съхранява азот и осигурява тор за биотопа дърво.

ИМЕ: Четиримата конници
ВИД: *Sequoia sempervirens*
МЯСТО: Национален парк
„Секвоя“
Вече 90 години
природозащитниците
в САЩ водят борба за
опазването на гигантските
дървета. Въпреки това
до 1960 г. са изсечени почти
90% от горите. Тази група
дървета е защитена
при президентството
на Бил Клинтън.

На почти 90 м височина най-сетне виждам Силет. Разположил се е на един клон сред боровинкови храсти и изглежда загрижен. Стъблото е разцепено, в отвора се вижда гниеща дървесина.

„По цялото дърво има загнили участъци - обяснява Силет. - Боровинките провират корените си през процепите в кората и смучат вода от мъртвата вътрешност на стъблото. Затова и при сухо лято дават богат плод.“

Показва ми мазно блестящи снопчета кафяв мъх, разпръснати по смолата: „Това е *Orthodontium gracile*, извънредно рядък вид. Обича смола и расте по раните на прастари мамутови дървета. В съседния щат Орегон изсякоха почти всички и мъхът изчезна.“

Стигам до горния край на черното въже. Оттам започва бяло въже, останало от предишни катерения. Силет ме окуражава да сменя въжето. След десетина метра непреходима джунгла от зелени клони и боровинкови храсти короната изведнъж се разрежда. Виждам цялата долина!

Бялото въже свършва на пет метра под върха. Изваждам от торбата своето, закрепвам го с карабинер на колана си и го прехвърлям през висок клон. Правя примка в края му и я захващам с клема за колана. Вече мога да пусна бялото въже.

Малко ме е страх да го оставя в короната на грамадното дърво и да увисна свободно - все пак то е път за бягство, нишката, която ме свързва със земята. Веднъж отдели ли се от него, мога да разчитам само на себе си.

ВъжеТО ИЗДЪРЖА. Опирам крака в стъблото и почти в хоризонтално положение минавам на следващия клон. Отново мятам въжето на по-висок клон и повтарям маневрата, докато стигам на два метра под върха на дървото.

Точно на 100 м височина се настанявам между боровинковите храсти и похапвам от тръпчивите плодове. От клоните наоколо висят лишеи като разнищени килимчета. От близкия океан се носи миризмата на водорасли. „Адвенчър“ се полюлява от вятъра като закотвен кораб.

Върхът на дървото е мъртъв - пречупен сив пън. Вероятно е станал жертва на буря, може би преди 400 години, горе-долу по времето, когато Шекспир е написал „Бурята“. Тогава дървото е било на 1500 години.

Феномен: Дължината на иглиците зависи от височината на дървото. На два метра дължината им е около 3 см, а на максимална височина - не повече от 3 мм.

Клоните около мен се разтреперват. Прелита въже. Появява се Мари Антоан и се настанява на естествена платформа от клони. „Върхът на дървото е само изгнила дупка“ - обяснява тя.

Мъртвият край на стъблото е естествен басейн. Събраната дъждовна вода се процежда във вътрешността и изгнилото ядро се напоява като гъба. В резултат избуяват нови клони, които се хранят от мъртвата тъкан.

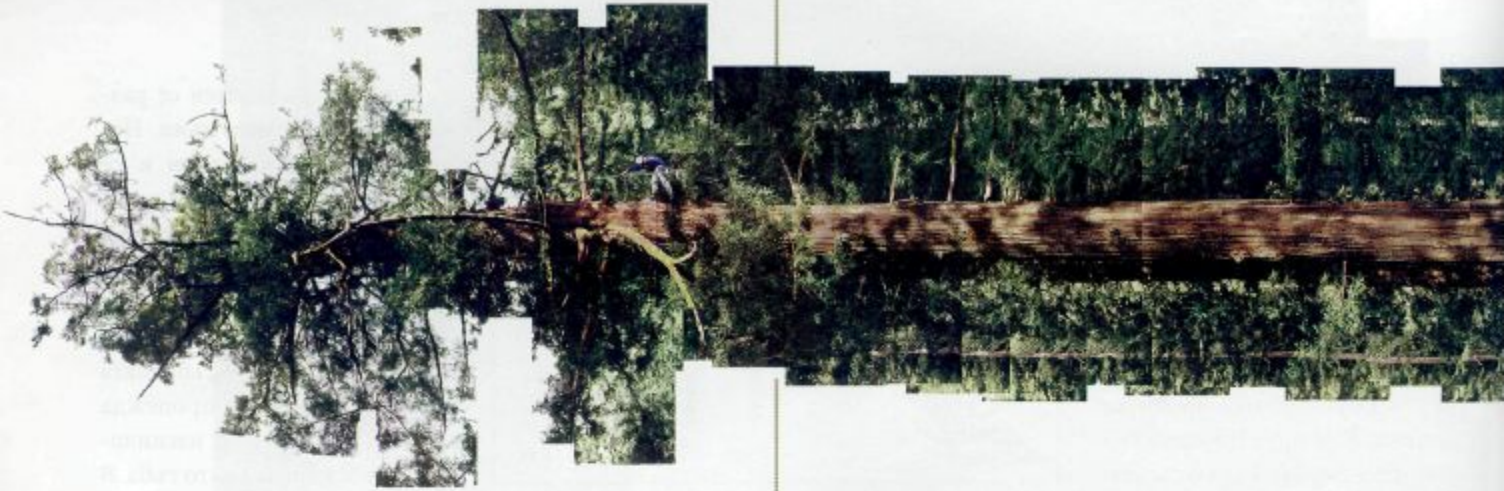
Възрастните мамутови дървета обикновено губят върховете си - или при буря, или от изгниване - и реагират на загубата с производство на нови леторасты. Те се появяват главно по короната и първо сочат право към небето, докато самите те се разклонят. Този процес на постоянно възобновяване ботаниците наричат реитерация или нагон за повторение - непрекъснато възпроизвеждане на дървесната архитектура в малък мащаб.

По местата, където се докосват, новите клони се сливат и образуват истински мостове. Така възникват могъщите корони на мамутовите дървета - хоризонталните връзки от клон към клон стабилизират зелената сграда като опорни греди.

На следващия ден Силет отново е зает с „Адвенчър“ - трябва да поправи една дефектна компютърна система. Питам къде се намира. „Във високата боровинкова пещера“ - гласи отговорът. Нямам пред- >

Гъста джунгла на голяма височина - преплетени клони, мостове между дърветата, по клоните избуяват брадат лишеи и мъхове.

става къде е тя, но се приготвям и се изкачвам. Намирам Силет на 70 м, увиснал на своето въже сред джунгла от клони и боровинкови храсти. Когато се доближавам до него, изведнъж виждам, че под мен зее двадесететажна пропаст.

Силет се люлее пред голяма пластмасова кутия, в която е разположен електронният контролер. Уредът съхранява данни от всички инсталирани на дървото инструменти. Силет е отворил лаптопа си и е втренчил замислен поглед в екрана.

„Всеки път, когато се изкачвам на „Адвенчър“, дървото ни се подиграва - обяснява той. - Имам чувството, че омагьосва уредите.“

Слънцето изчезва зад билото на планината. Вечерният вятър свири в клоните. „Адвенчър“ се залюлява - сякаш диша дълбоко. Мамутовите дървета наоколо се люлеят в същия ритъм. Като живи същества.

И Силет като мен е очарован от гледката.

„При изкачването на тези дървета неизбежно има моменти, в които става нещо с психиката ти - обяснява тихо той. - Възприемаш времето много по-ясно, като осезаема величина. В короната на мамутовото дърво преставаш да размишляваш за своя живот и да планираш бъдещето си. Усещаш границите на своя човешки свят. А когато дървото се раздвижи, го възприемаш като самостоятелна личност.“

„Наистина ли мислите, че тези дървета са личности?“ - питам.

„Разбира се - отговаря Силет. - Растенията са съвсем различни от животните, но и техният живот започва като нашия - от сперма и яйце. Този организъм живее

вече 2000 години. Дърветата не могат да избягат и са се научили да се справят с изменящите се условия. „Адвенчър“ е горял поне веднъж. Седмици наред жаравата е тлеела в дървесината му. - Силет се усмихва и продължава. - Мамутовите дървета не се плашат от пожари. След огъня се отърсват и продължават да растат.“

Вятърът утихва и гората се успокоява. Силет все така човърка електрониката.

„Дървото няма съзнание, но има свършена памет

- обяснява ми. - Ако го нараниш, камбият (живата тъкан под ликото) реагира с промяна на растежа. Дърветата помнят всичко, което им се е случило, но нямат глас да го изкажат. Аз говоря вместо тях - това е делото на живота ми.“

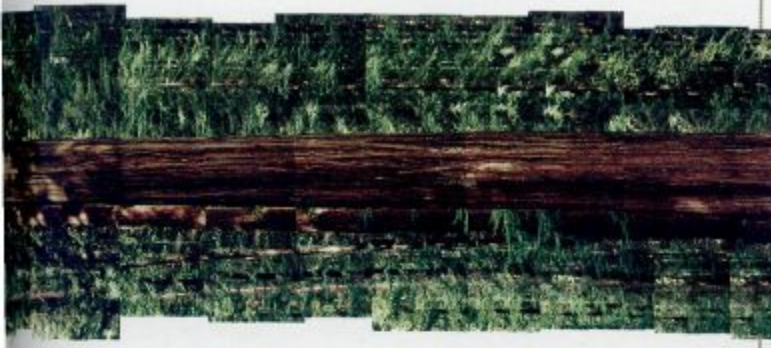
Не преставам да се удивявам на разказите му. В прастарите секвои растат в изобилие епифити, типични за тропическите гори. Мамутовите дървета в Калифорния са украсени с висящи градини от папрати - щом се напоят с дъждовна вода, те тежат цели тонове. Това е най-голямата и най-тежката маса от епифити,

откривана някога в корона на дърво.

През ГОДИНИТЕ В КЛОНАКА, особено по местата на разклоненията, са се натрупали пластове пръст, някои с дебелина повече от метър. Те хранят най-разнообразни растения и животни. Силет и студентите му са открили в хумуса на короната дребни розови дъждовни червеи от неизвестен вид. Колегата му Майкъл А. Каман намерил сред папратите „гребящи“ речни раци от вида *Copepoda*, които иначе живеят в чакъла на тукашните реки. Как са стигнали толкова високо? Може би също са

Секвоите не бързат да се размножават. Едва когато дърветата станат на 250 години, шишарките им дават семена с идеална кълняемост.

ИМЕ: Парадокс

ВИД: *Sequoia*

sempervirens

МЯСТО: Хумболтов

щатски Редуудс парк

През първите десет

години крайбрежната

секвоя израства до

20 м. След 2000 години,

вече на „пензионна

възраст“, увеличава

ръста си с по няколко

сантиметра годишно.

И през целия си живот

страда от жажда –

дневната ѝ порция е

1000 литра вода.

нов вид. А златнокафявият саламандър, който нощем лови насекоми и хвърля хайвера си в короната, вероятно прекарва целия си живот на покрива на мамутовото дърво, без да слиза в партера.

Освен с боровинкови, великаните са обрали и с други храсти - френско грозде, горска малина, бъз. Ботаниците, които се катерят по дърветата наесен, си похапват сладко от вкусните плодове. Прекрасна находка са диворастващите бонзаи: лаврови дървета (*Laurus nobilis*), канадски ели (*Tsuga*), дугласки (*Pseudotsuga*) и дъбове (*Quercus*) джуджета.

Червените дървета многократно са ставали жертва на огнената стихия. В тази стара дупка от пожар на 64 м височина расте боровинков храст.

След няколко дни със Силет и Мари Антоан седим под върха на мамутовото дърво, наречено „Идрил“, в Щатския Редуудс парк „Хумболт“. Около нас е апаратурата на Силет. Жици, инструменти, соларна клетка.

Намираме се на 108 м височина. Най-високият горски покрив на земята. Оприличавам короната на огромна глава броколи. Интересно е, че всяко мамутово дърво е в различен нюанс на зеленото. „Причината е, че дърветата показват невероятно генетично многообразие“ - обяснява Мари Антоан. Започва да вали и цветовете се проясняват.

Силет ми показва корона, която стърчи над горския покрив. Това е „Стратосферният гигант“.

През юли 2000 г. любителят на мамутовите дървета Крие К. Аткинс измерва височината на дърветата в парка с лазер. Така случайно открива тогавашното най-високо дърво в света и го нарича „Стратосферният гигант“. Височина: 112,82 метра. Възраст: приблизително 2000 години.

Оттогава Силет и Мари Антоан го мерят всяка година и отбелязват годишното му порастване с около десет сантиметра.

През лятото на 2006 г. е поставен нов световен рекорд. Дървото „Хиперион“ в Националния Редуудс парк е 115,55 метра! Открива го пак Крие Аткинс. Засега „Хиперион“ е най-високото дърво в света.

Дъждът се засилва. Един по един слизаме от короната на „Идрил“. На едно силно разклонено място Силет се отделя от въжето и се отдалеча-

ва от нас. Стига почти до края на носещия клон, протяга се и улавя друг от съседното дърво. „Ако искам, мога да се прехвърля“ - вика той. Височината е 76 метра. Прибирам своето подсигуряващо въже в торбата, разхлабвам примката и се спускам надолу и настрани. Отблъсквам се с все сила от „Идрил“ и в същото време освобождавам предпазителя. Въжето свисти. Летя навън. Прелитам покрай стъблата на околните секвоя - през вселената на мамутовите дървета.

Американецът **Джеймс Балог** е известен с необичайните си фотографски проекти. Почти седем години се е занимавал с могъщите древни дървета в САЩ. На снимка и най-голямото дърво изглежда дребно. Въоръжен с въже и скоби, с камера и обективи, Балог предприема рисковани катерения. Изкачва се на съседни

дървета, смъква се метър по метър и прави снимки. Удомасяда пред компютъра и в продължение на месеци подбира снимки, за да реконструира цялото дърво. **Ричард Престън** е американски журналист и писател. Световноизвестен е трилърът му „Гореща зона“ за избухването на епидемия от ебола. Автор е и на романи за биологични оръжия и биотероризъм.